

Joves i política

Núria Valls

Andrea Borison

Joves i política

Núria Valls i Andrea Borison

Joves i política

Núria Valls i Andrea Borison

Informes Breus és una col·lecció de la Fundació Jaume Bofill que es distribueix gratuïtament. S'hi publiquen els resums i les principals conclusions d'investigacions que han estat promogudes per la Fundació, així com documents inèdits en llengua catalana, i que com succeeix amb els resums de les investigacions, es consideren rellevants pel seu interès social i polític.

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, compresos la reprografia i el tractament informàtic, resta rigorosament prohibida sense l'autorització dels propietaris del *copyright*, i estarà sotmesa a les sancions establertes a la llei.

Primera edició: octubre de 2007

© dels textos: Núria Valls i Andrea Borison

© d'aquesta edició:
Fundació Jaume Bofill, 2007
Provença, 324
08037 Barcelona
fbofill@fbofill.cat
<http://www.fbofill.cat>

Edició a cura d'Editorial Mediterrània

Disseny: Amador Garrell
Maquetació: Jordi Vives

ISBN: 978-84-8334-844-4
DL: B-52.298-2007

Impressió: Tecfa Group, Barcelona
Imprès a Catalunya – *Printed in Catalonia*

Índex

Resum	9
PRESENTACIÓ	11
1. ELS JOVES DAVANT LA POLÍTICA: ALGUNES TIPOLOGIES	17
Sobre la identificació de les tipologies	19
Les tipologies de joves identificades	21
Les sis tipologies: com són els joves?	21
· Apolítics	22
· Escèptics	23
· Pragmàtics	24
· Activistes	25
· Militants convencionals	27
· Militants alternatius	28
Les tipologies en primera persona: els joves parlen	29
2. REPTES DAVANT DEL COMPORTAMENT POLÍTIC DELS JOVES	37
Allunyament i desconeixement de la política	39
Descrèdit important dels actors i les institucions polítiques	40
Paper dels agents socialitzadors	42
· L'educació formal	42
· La família	43
· L'Administració pública	43
· Partits polítics i polítcs	44
· Valors imperants a la societat	46
· Situació socioeconòmica	47
· Mancança de referents i d'idees força	48
· Empoderament de la societat civil	48
· Nous espais de participació	49

3. PROPOSTES D'ACCIÓ PER A LA MILLORA DEL COMPROMÍS POLÍTIC	51
Algunes reflexions prèvies	53
Les etapes en el procés de millora del compromís polític	54
· A) Accions d'aproximació	54
· B) Accions de promoció activa	55
· C) Accions d'avaluació de l'impacte	56
Agents implicats en la millora del compromís polític	56
Accions per a la millora del compromís polític	57
ANNEX. METODOLOGIA	73
Recerca	75
· Configuració dels grups: premisses bàsiques	76
· Configuració dels grups generals	77
· Configuració dels grups específics	79
Acció	80
Accions concretes	81

RESUM

Fa temps que es constata la distància de bona part de la ciutadania en relació a les vies tradicionals de participació política. En el cas dels joves, la llunyania respecte a la política no varia gaire del conjunt de la població i, en alguns casos, fins i tot s'accentua.

Amb aquest informe, que recull les conclusions principals d'una recerca més àmplia, la Fundació Jaume Bofill vol posar sobre la taula alguns elements de diagnosi sobre la relació entre els joves catalans i la política avui.

Per una banda, es proposen sis tipologies de joves que corresponen a diferents formes de posicionar-se davant de la política. Tot i ser forçosament simplificadores, aquestes tipologies poden ajudar a analitzar i situar els discursos i opinions dels joves catalans. L'informe també apunta alguns dels reptes principals davant del comportament polític dels joves per després fer una primera proposta d'acions orientades a millorar el seu grau de compromís polític.

Presentació

Un dels pilars de la nostra societat és la política, com a sistema de gestió de l'esfera pública. Tot i la importància de la política en l'organització de la societat, sembla que no desperta gaire interès entre la població en general, i tampoc entre els joves malgrat que són els futurs governants del nostre país.

Es pot intuir que es produeixen canvis en el comportament dels joves envers la política respecte a les generacions anteriors. Però no se sap perquè es produeixen aquestes variacions i si tenen a veure amb l'entorn actual o amb un canvi generacional. Tampoc se sap si aquests canvis afectaran el sistema de democràcia vigent o no.

Com a societat és important saber què pensen els joves que decidiran la societat del futur i com es posicionen en relació a la política en l'actualitat.

Segons l'*Estadística dels joves de Catalunya 2002*¹, basada en una enquesta del mateix any:

- el 91% dels joves declara no assistir mai a actes polítics,

1. Secretaria General de Joventut, Institut d'Estadística de Catalunya (2005). *Estadística dels joves de Catalunya 2002*. Barcelona.

- el 22% dels joves enquestats va contestar “segurament no” a la pregunta “votaries si hi hagués eleccions properament?”,
- un 3,5% no votaria si tingués altres coses a fer,
- un 4% votaria o no en funció de les eleccions.

Del 22% que no votaria,

- un 55% contesta que no li interessa la política,
- un 16% rebutja els partits polítics i la política en general, i
- un altre 16% pensa que les eleccions no serveixen de res.

A més, gairebé un 56% dels joves catalans no pertany a cap associació. Dels que sí que hi pertanyen, poc menys del 26% està en una associació de tipus no esportiu. Pel que fa als grups informals, un 88% respon que no hi està vinculat. Com es pot veure, una part molt important dels joves no té contacte amb iniciatives d’acció col·lectiva.

Per fer una aproximació una mica més aprofundida a la realitat dels joves i verificar quines motivacions tenen davant la política, la Fundació Jaume Bofill va posar en marxa a inicis del 2006 l’estudi *Joves i política* a través de l’Observatori del Tercer Sector, amb un doble objectiu general:

- conèixer les motivacions i expectatives dels joves en relació a la política, i
- identificar accions que puguin produir canvis reals en els joves envers la política i en la política envers els joves.

Per fer-ho, es va combinar la recerca qualitativa —a partir de grups de discussió— i els espais de reflexió amb experts². La publicació que teniu a les mans presenta les aportacions principals d’aquest estudi.

L’estudi va ser possible gràcies a la disposició de molts joves a donar les seves opinions envers la política. Si bé és veritat que en un primer moment va costar trobar

2. La metodologia emprada en l’estudi està descrita a l’annex.

joves que volguessin parlar de política, un cop els joves van entrar en la dinàmica dels grups de discussió, la seva participació va ser cabdal i molt valuosa.

Al final dels grups de discussió, tots els joves sense excepció van valorar el debat sobre política molt interessant i van percebre que tenien més opinió de la que en principi pressuposaven. Volem ressaltar doncs que és necessari fomentar més espais de debat i reflexió entorn d'aquests temes amb els joves donada la seva valoració de l'experiència com a molt positiva.

Agraïm la col·laboració de les organitzacions juvenils de partits polítics que ens van ajudar a contactar amb joves militants. En concret a les Joventuts Nacionalistes de Catalunya, Unió de Joves, Joventut Socialista de Catalunya, Joventuts d'Esquerra Republicana de Catalunya, Nuevas Generaciones, Joves d'Esquerra Verda i PSUCviu. També va ser valuosa la col·laboració de les persones que ens van posar en contacte amb joves implicats en moviments socials.

El nostre agraïment, d'altra banda, a les associacions de persones immigrades que van fer possible la participació en els grups de discussió de joves d'origen immigrant: Associació Cultural Ibn Batuta, Associació Romanesa de Catalunya (ASOCROM), Associació de Treballadors Pakistanesos de Catalunya, Coordinadora d'Associacions de Senegalesos de Catalunya i Federación de Entidades Latinoamericanas de Cataluña (FEDELATINA).

I, molt especialment, agraïm a totes les persones que van participar en el Seminari sobre Joves i Política: Reptes i Propostes d'Acció, el 21 de setembre del 2006 les seves aportacions. I als Ajuntaments d'Olot, Vilanova i la Geltrú i Barcelona la seva contribució per fer realitat aquest estudi.

1 Els joves davant la política: algunes tipologies

SOBRE LA IDENTIFICACIÓ DE LES TIPOLOGIES

A partir dels discursos dels joves envers la política, de les seves percepcions al voltant del sistema polític i els seus agents principals, així com de la valoració que fan dels diferents canals de participació, s'han construït diferents tipologies que representen diferents formes de posicionar-se davant la política.

Evidentment, aquestes tipologies no són més que models de referència que permeten analitzar i situar les diferències en els discursos i les opinions dels joves, en les seves actituds i comportaments davant del fet polític. De més està assenyalar que en la realitat els discursos són molt més rics i ofereixen matisos que necessàriament s'escapen de les tipologies, ja que aquesta no seria la seva funció.

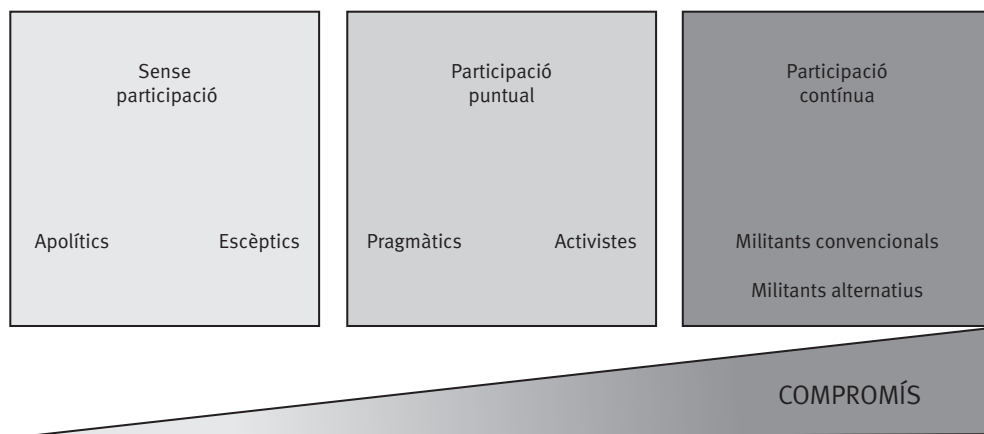
Les tipologies són, doncs, un instrument útil des del punt de vista analític i explicatiu, i poden facilitar l'elaboració de propostes i el disseny i la implementació d'accions en relació als joves i la política.

Cada una de les tipologies s'ha construït a partir de la combinació específica de diferents indicadors que defineixen el comportament polític dels joves: bàsicament, el sentiment de llunyania o de proximitat respecte de la política, la percepció

al voltant del sistema polític i dels seus agents principals, i el posicionament que adopten davant de les diferents formes participació. Així, els diferents perfils poden coincidir en alguns dels seus indicadors, sent la combinació específica entre aquests indicadors el que els fa diferents i únics.

L'elaboració de les tipologies s'ha dut a terme, per una banda, a través de la combinació dels diferents indicadors del comportament polític i, per l'altra, de la matriu que fa referència als diferents repertoris participatius. La matriu de participació, articulada a partir d'un eix longitudinal que indica el nivell de compromís, ha permès donar una nova dimensió a les tipologies, situades cada una d'elles en funció del nivell de compromís polític que implica la seva participació. Així, es poden diferenciar les formes de participació que exigeixen un compromís més o menys continuat en el temps de les accions participatives de caràcter puntual, més orientades a la causa, que impliquen una vinculació de curta durada .

Gràfic 1.
Tipologies de joves en relació a la política

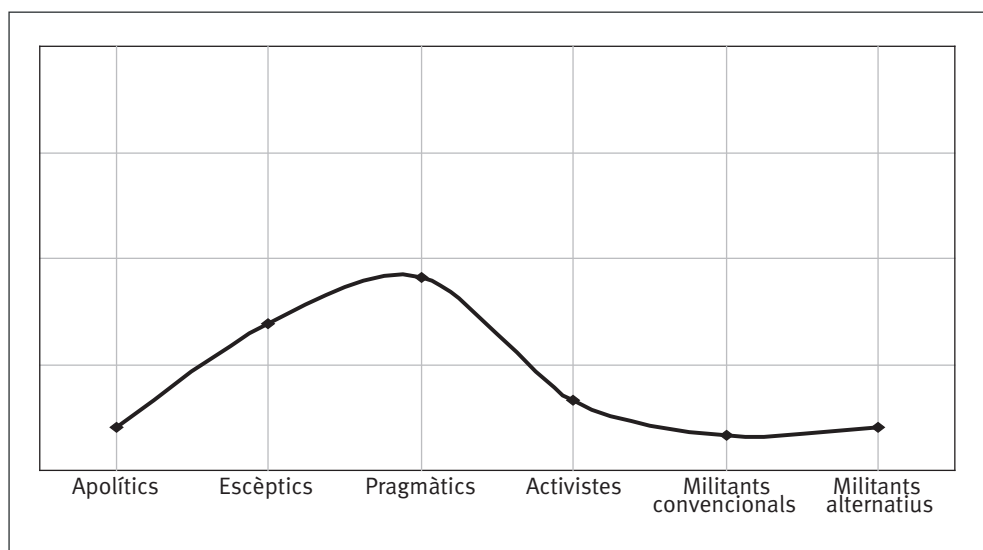

LES TIPOLOGIES DE JOVES IDENTIFICADES

S'han identificat sis tipologies de joves en relació a la política. És important de remarcar que els perfils identificats representen models de comportament i no es corresponen amb grups de joves determinats i quantificables. De totes maneres, podem fer una aproximació al pes relatiu de cada una de les tipologies pel conjunt de joves que han participat a l'estudi. Seria arriscat, però, generalitzar-ne el pes al conjunt de la població juvenil de Catalunya.

Gràfic 2.

La freqüència relativa de les tipologies

LES SIS TIPOLOGIES: COM SÓN ELS JOVES?

A continuació es presenten les sis tipologies identificades i les seves característiques principals. Com ja hem assenyalat, cada una d'aquestes tipologies es correspon amb una forma específica de posicionar-se davant la política. Per aquest

motiu se'ls ha atorgat un nom a cada una, intentant que fos significatiu des del punt de vista del comportament polític.

Apolítics

Qui són?

Són joves menors de 24 anys, amb itineraris universitaris i professionals. Viuen encara amb els pares i parlen català i/o castellà com a llengua familiar.

Què els caracteritza?

Es mostren insatisfets, però tenen la sensació que la política no té absolutament res a veure amb les seves vides.

Quina és la seva actitud general davant la política?

Mostren una desinformació, un desconeixement i un desinterès acusat respecte a tot el que té a veure amb la política.

Quina és la seva actitud davant la informació?

Tenen una actitud molt poc crítica davant la informació.

Com perceben el sistema polític?

Presenten un sentiment d'alienació molt acusat respecte al sistema polític i els seus agents, sense arribar a qüestionar-se la legitimitat de la democràcia.

Com valoren els canals de participació convencionals?

Mostren una llunyania extrema respecte als canals de participació convencional. Practiquen l'abstencionisme electoral, sense intentar justificar-lo.

Quin posicionament ideològic adopten?

Presenten una manca absoluta d'identificació ideològica.

Com valoren els canals de participació alternatius?

Manifesten un gran desconeixement i una llunyania extrema respecte als canals de participació alternativa.

En definitiva...

Són joves amb un nivell màxim de desafecció i apatia política, sense que hi hagi una actitud crítica que els justifiqui.

“Jo passo de política, per mi la política no és res...”

Escèptics

Qui són?

La majoria són joves que tenen entre 19 i 24 anys, encara no emancipats, que estan treballant o cursant itineraris professionals. A casa parlen majoritàriament castellà.

Què els caracteritza?

Es mostren insatisfets, però són molt escèptics davant les possibilitats d'incidència ciutadana.

Quina és la seva actitud general davant la política?

Mostren un interès escàs i un coneixement baix sobre qüestions polítiques.

Quina és la seva actitud davant la informació?

Mostren una actitud crítica davant la informació, tot i que gens activa.

Com perceben el sistema polític?

Comparteixen un sentiment de desconfiança molt pronunciat respecte als agents i les institucions del sistema polític, sense arribar a qüestionar-se la legitimitat de la democràcia.

Com valoren els canals de participació convencionals?

Veuen amb escepticisme la participació en canals convencionals: consideren que no serveix per res. Practiquen l'abstencionisme electoral.

Quin posicionament ideològic adopten?

Manifesten una manca d'identificació ideològica, ja que no es perceben diferències entre partits polítics.

Com valoren els canals de participació alternatius?

La seva desconfiança també provoca una manca de participació a través dels canals alternatius.

En definitiva...

Són joves amb un sentiment d'escepticisme i desconfiança elevat que desmotiva la participació.

“Total, res no es pot canviar. Tot està decidit...”

Pragmàtics

Qui són?

Aquesta és la tipologia més generalitzada. Es tracta de joves al voltant dels 25 anys, emancipats o que han assolit una certa independència econòmica. Quasi tots treballen o compaginen els estudis amb el treball. A casa parlen català i/o castellà.

Què els caracteritza?

Participen puntualment, perquè reconeixen que les seves preocupacions prioritàries són de tipus personal.

Quina és la seva actitud general davant la política?

S'interessen parcialment per la política, bàsicament quan afecta directament les seves vides.

Quina és la seva actitud davant la informació?

Mostren una actitud crítica davant la informació, tot i que poc activa.

Com perceben el sistema polític?

Comparteixen un sentiment important de desconfiança respecte als agents i les institucions del sistema polític, sense qüestionar-se la legitimitat de la democràcia.

Com valoren els canals de participació convencionals?

Fan un ús pràctic (no ideològic) dels canals de participació puntual convencional, amb un comportament electoral heterogeni i poc definit.

Quin posicionament ideològic adopten?

Manifesten una identificació ideològica conjuntural, variable en funció de les circumstàncies personals.

Com valoren els canals de participació alternatius?

L'escassa identificació amb les qüestions de caràcter col·lectiu provoca una participació baixa en canals de participació alternativa.

En definitiva...

Són joves que reconeixen de forma resignada que la comoditat els inhibeix a participar més.

“Les coses van malament, però ja tenim prou problemes...”

Activistes

Qui són?

Són joves al voltant dels 23 anys, generalment amb estudis superiors o carreres artístiques o similars. A casa parlen català i/o castellà.

Què els caracteritza?

Mostren desig de canviar les coses i responen participant de forma puntual, convencionalment o alternativament.

Quina és la seva actitud general davant la política?

S'interessen per la política i comparteixen un nivell força elevat d'informació. No sempre tenen un nivell elevat de coneixement.

Quina és la seva actitud davant la informació?

Manifesten una actitud força crítica davant de la informació i davant del paper que juguen els mitjans de comunicació.

Com perceben el sistema polític?

Són crítics respecte a la majoria d'agents polítics, però valoren molt positivament el sistema democràtic.

Com valoren els canals de participació convencionals?

Generalment, valoren i fan ús dels mecanismes convencionals de participació puntual, tot i que n'hi ha que només fan ús dels alternatius.

Quin posicionament ideològic adopten?

Presenten una identificació ideològica molt heterogènia, amb una certa lleialtat a l'opció triada.

Com valoren els canals de participació alternatius?

Fan un ús ocasional dels mecanismes puntuals de participació alternativa, però reconeixen que no es veuen capaços de comprometre's més enllà.

En definitiva...

Són joves que s'interessen per la política i hi participen ocasionalment o contínuadament.

“Si ningú no fa res, les coses no canviaran...”

Militants convencionals

Qui són?

Aquesta és una de les tipologies minoritàries, juntament amb la dels “alternatius”. Es tracta majoritàriament de joves d’entre 19 i 24 anys, amb estudis superiors. Només una part minoritària està emancipada. A casa parlen català i/o castellà.

Què els caracteritza?

Mostren desig de lluitar per algunes coses, i conceben la militància com la forma més efectiva de fer-ho.

Quina és la seva actitud general davant la política?

Mostren un gran interès per la política, que consideren que els afecta directament, així com un alt nivell d’informació i un coneixement elevat sobre el tema.

Quina és la seva actitud davant la informació?

Són crítics i actius davant la informació dels canals majoritaris, tot i que els utilitzen per informar-se. També fan ús dels canals d’informació minoritaris i alternatius.

Com perceben el sistema polític?

Mostren una confiança crítica en el sistema polític democràtic i en els seus agents i institucions principals.

Com valoren els canals de participació convencionals?

Mostren confiança en les possibilitats que ofereixen els canals de participació, així com un respecte absolut pel sistema electoral com a fonament del sistema democràtic. Conceben el vot com un acte de responsabilitat ciutadana.

Quin posicionament ideològic adopten?

Presenten una identificació ideològica clarament definida, canalitzada a través d’un partit polític determinat.

Com valoren els canals de participació alternatius?

Consideren la participació alternativa complementària de la convencional, però menys efectiva per la seva posició més marginal.

En definitiva...

Són joves que conceben la participació com un acte imprescindible de responsabilitat ciutadana, i per això estan disposats a adquirir el compromís.

“Només des dels partits es poden canviar les coses...”

Militants alternatius

Qui són?

Aquesta és una de les tipologies minoritàries, juntament amb la de “militants”. Es tracta majoritàriament de joves d’entre 19 i 24 anys, amb estudis superiors. Gairebé tots han passat per entitats d’educació en ell lleure. Només una part minoritària està emancipada. A casa parlen majoritàriament català.

Què els caracteritza?

Mostren un desig de transformació social, sobretot a nivell local i comunitari, i conceben la militància com l’única manera de portar-la a terme.

Quina és la seva actitud general davant la política?

Mostren un gran interès per la política, que consideren que els afecta directament, així com un nivell d’informació alt i un coneixement elevat sobre política.

Quina és la seva actitud davant la informació?

Són extremadament crítics amb els canals d’informació majoritaris. Fan un ús elevat dels canals d’informació minoritaris i alternatius.

Com perceben el sistema polític?

Qüestionen el funcionament del sistema polític i desconfien dels seus agents i les seves institucions principals.

Com valoren els canals de participació convencionals?

Es mostren molt escèptics respecte a les possibilitats que ofereixen els canals de participació convencional per a la transformació real de la societat. Manifesten un comportament electoral molt heterogeni.

Quin posicionament ideològic adopten?

Comparteixen una identificació ideològica clarament definida, generalment al marge dels partits polítics.

Com valoren els canals de participació alternatius?

Utilitzen els canals de participació alternativa, tant puntual com continuada, com a eines de transformació social.

En definitiva...

La desconfiança vers els agents polítics no inhibeix sinó que impulsa la participació. Reivindiquen la implantació d'una veritable democràcia participativa.

“La veritable participació ha de partir de la iniciativa ciutadana...”

LES TIPOLOGIES EN PRIMERA PERSONA: ELS JOVES PARLEN

Per il·lustrar millor cada tipologia, hem volgut incloure les referències literals d'alguns dels joves que ajuden a fer-se una idea més precisa de les especificitats dels diferents perfils.

Perfil 1: Els joves apolítics

Yo comprendo lo que ha dicho J., que la política no es nada, porque muchas veces estás viendo un juego que realmente a ti no te afecta (...).

(Noi, de 19 a 24 anys)

Lo único que importa es cómo ha ido mi día... Cuando llego a casa y me tumbo en la cama y pienso si el día ha estado bien, digo ‘Oye, pues mira, he

*estado con mi novia, y he hecho esto y esto otro, he visto a mis amigos...'.
Entonces pues ya estoy bien.*

(Noi, de 19 a 24 anys)

Yo mira, hace poco, en unas elecciones me tocó ser presidente de una mesa electoral. Me fastidieron el día... A ver, que no pasa nada porque en mi vida hay muchos días, pero justamente ese me lo fastidieron desde las ocho de la mañana hasta última hora, hasta que yo y mi hermano acabamos de contar los votos.

(Noi, de 19 a 24 anys)

Perfil 2: Els joves escèptics

Sí, o sigui, una cosa que d'alguna manera potser no m'afecta. O sigui, sí que m'afecta però la meva opinió no compta molt. Llavors, si comencen a parlar d'això, jo me'n vaig a una altra conversa...

(Noi, de 19 a 24 anys)

Si por mucho que digamos nosotros, van a hacer ellos lo que quieran.

(Noi, de 19 a 24 anys)

A ver, claro, que la gente se muera de hambre es importante, pero claro, si tampoco hacen nada, los hombres esos, ¿pues yo que voy a decir?

(Noi, de 19 a 24 anys)

No sento que realment sigui una manera de poder canviar les coses o així. Com si tingués una dinàmica que està fora de les meves mans. Encara que jo pugui dir el que penso o això, sento que no és efectiu.

(Noia, de 25 a 29 anys)

Jo crec que realment la gent del poble estem cansats perquè no veiem canvis que ens afectin talment a nosaltres. Que diguis: "Això que hem votat o

aquesta mesura que s'ha adoptat realment m'ha beneficiat" (...) Llavors, per què votaré si tot el que diuen a mi no m'interessa?

(Noia, de 19 a 24 anys)

És que mira la gent amb el "No a la guerra". Hi van anar cinquanta mil persones i van fer-ne cas? No. La Llei d'educació igual. Llavors, si no veus un resultat, et vas decebent, i penses "Si és igual, doncs em quedo a casa. Total, perdi el temps o no el resultat és igual"...

(Noia, de 19 a 24 anys)

En el cas de la guerra, abans d'anar-hi, quants cops es van fer manifestacions? i no va sortir quasi tota la població? I què? S'hi va anar igual. El problema no és de que hi vagi més gent o menys, també influeix, però suposo que és més pels interessos que ells tinguin pel mig.

(Noia, de 19 a 24 anys)

És una manera de fer-se veure, però no de canviar res. Perquè, realment, una manifestació no canvia res. Una manifestació només és perquè la gent vegi que hi ha gent que es mou i que les institucions també ho vegin.

(Noi, de 19 a 26 anys)

Però és que només arreglen o fan rotondes noves quan són les eleccions. Després, quan ja estan al poder, se n'obliden... Ja pots fer el que vulguis. No és un procés continu, sinó que és quan a ells els interessa.

(Noi, de 19 a 24 anys)

L'esforç es fa a la primera legislatura, els primers anys són per tenir-nos feliços (...) i després l'únic que fan els altres partits polítics en comptes de guanyar vots ells, és desqualificar els altres partits.

(Noi, de 19 a 24 anys)

Van pels seus interessos tots els partits polítics del govern, i els partits de l'oposició mai fan oposició, van en contra perquè volen tornar al poder. No

fan debats, són crítiques pures i dures. Penso que no aporten solucions, només es desqualifiquen (...).

(Noia, de 25 a 29 anys)

No et diuen mai la veritat. Tu només veus el que diuen els polítics, i els polítics diuen segons els seus interessos i, és clar, pot estar distorsionat...

(Noi, de 15 a 18 anys)

Ya, pero el problema es que te manipulan, te tienen manipulado con la información, te han acostumbrado pues a un tipo de vida, y estamos ahí encasillados tanto nosotros como ellos.

(Noi, de 19 a 24 anys)

El curiós és això, que a vegades et demanen l'opinió, suposant que tenim dret a opinar i a dir el que pensem, però a l'hora de la veritat sempre s'acaba fent el que volen els que manen.

(Noia, de 25 a 29 anys)

Entonces, ¿qué pintamos? O sea, que insistimos a todo el mundo en que no queremos ir [a la guerra], que no queremos mezclarnos en esas cosas, y entonces el señor dice: “Yo sí porque entonces me invitan a la Casa Blanca a comer”...

(Noi, de 19 a 24 anys)

Perfil 3: Els joves pragmàtics

En realitat no m'és igual qui governi, però pel que he anat veient, dediquen molta feina i molts recursos a coses que no són tant importants (...) i es desocupen d'altres temes que també són prou urgents. O sigui, que no parteixo d'aquesta base de dir “són tots dolentíssims”, però sí que penso que si jo haig d'invertir el meu esforç doncs no serà allà.

(Noia, de 19 a 26 anys)

Jo personalment crec que com que la vida avui en dia està tant negra amb això de la vivenda i tot això, doncs prefereixo no votar a ningú, a cap partit polític que vagi a guanyar. I fins ara no he votat, precisament per no donar-li un vot en blanc a cap dels guanyadors.

(Noi, de 25 a 29 anys)

A ver, yo por ejemplo ahora soy de izquierdas, no soy mucho pero supongo que imagínate que de mayor tengo una empresa, supongo que me decantaría más hacia la derecha...

(Noi, de 15 a 18 anys)

Sí, yo siempre voto a izquierda (...). No me estoy fijando en que si Llamazares es más guapo o más feo, o si está saliendo en un programa... Yo no puedo votar a Rajoy aunque me venda un gran programa porque el PP va en contra de mi estado. Mañana ya veremos...

(Noi, de 25 a 29 anys)

Al final vas cremat tot el dia i arriba un punt que dius “Saps què? No em complico la vida, sé que hi ha coses que funcionen malament però escolta, el món no és perfecte (...). Anem a tirar i ja veurem...”

(Noi, de 25 a 29 anys)

Tú primero arregla los problemas de tu casa y luego ya irás a los de los demás. A mi todo esto de la globalización y todo esto del capitalismo y todo este rollo (...). Yo simplemente de eso sí que paso porque hay cosas que a mi me influyen antes que eso y que hay cosas que están a la vuelta de la esquina.

(Noi, de 19 a 24 anys)

Tal y como está el tema lo que ellos defienden lo veo muy bien, si se refiere a las ONG también lo valoro mucho el tema de la gente que hace cosas sin esperar nada a cambio, es una cosa que yo aprecio por mi propia capacidad de no hacerlo.

(Noi, de 25 a 29 anys)

Jo penso que pot ser ens hem de trobar molt malament perquè la gent reaccioni, hem d'arribar a un moment on tothom estigui malament però com que és complicat perquè estudies, treballes i arribes a casa i estàs molt estressat, sempre preocupat...

(Noia, de 25 a 29 anys)

Yo lo que haría sería mirar por mí, y si puedo ahorrarme un 3% aquí lo voy a hacer, porque primero soy yo y luego los demás. Me encantaría poder ser mejor y tener una ONG y poder mirar por el prójimo pero con lo que me cuesta llegar a fin de mes voy a luchar por mí. Cuando yo tenga todas mis necesidades cubiertas, entonces lucharé por el prójimo.

(Noi, de 19 a 24 anys)

No ens volem complicar. Votem, però no ens volem complicar la vida.

(Noia, de 19 a 24 anys)

Perfil 4: Els joves activistes

Jo crec que és un error englobar a tots els polítics en aquest sac, no veure individualment que hi ha persones que de veritat estan implicades, que de veritat creuen en el que és la política i estem ficant-los a tots en el mateix sac.

(Noi, 19 a 24 anys)

Jo no sóc de cap partit o afiliada perquè potser em crearia mil dificultats si me'n vull anar o vull estar en un altre país, però és clar tens un compromís amb un partit polític i no pots sortir, o sigui no te'n pots anar tan fàcilment, perquè són uns ideals (...).

(Noia, de 19 a 24 anys)

Yo creo que votar es lo mínimo que puedes hacer, es tu granito de arena. Todo el mundo debería aportar un saco de arena, pero votando se nos deja aportar un granito.

(Noi, de 19 a 24 anys)

Home, jo aniré a votar, jo sempre votaré perquè em sento demòcrata. T'animo que votis perquè va haver-hi gent que va lluitar per la democràcia i va morir. Que no és el millor la democràcia? Sí, però, no sé, vota críticament. Vota en blanc, vota nul (...). Perquè a mi m'han decebut els cinc partits catalans i els dos que estan a Madrid. Aniré a votar perquè em sento demòcrata, però estic molt decebut.

(Noi, de 19 a 24 anys)

Ya, pero si tampoco salimos menos caso nos harán. Tenemos que intentarlo de alguna manera. Yo creo que al menos estábamos ahí y al menos sabían lo que pensábamos (...). Aunque nos hagan mas caso o menos.

(Noia, de 19 a 24 anys)

El poble té la força, jo ho segueixo pensant, que si el poble s'unís aquí no hi hauria ningú que es mantingués dret, el que passa és que tothom passa de tot, perquè no es pot dir d'una altra manera.

(Noia, de 25 a 29 anys)

Jo veig el fet de no anar a votar com una manera de fer veure que no estàs content i que les opcions que hi ha tampoc no t'agraden (...). Et diuen que vagis a votar perquè mentre el sistema segueixi votant estan justificats, és a dir, el sistema comença a fallar en el moment que realment hi ha eleccions i ningú va a votar i ningú hi confia.

(Noi, de 25 a 29 anys)

Perfil 5: Els joves militants convencionals

Home, jo crec que si tries un partit és perquè és el primer instrument per canviar les coses. És tan digne triar un partit com una associació, però els partits veritablement són els que tenen més poder dins la nostra estructura. Pot ajudar a canviar les coses.

(Noi, de 19 a 26 anys)

Son cosas complementarias, yo creo que son caras de una misma moneda: por un lado está el trabajo en las asociaciones, colectivos y movimientos sociales, y por otro lado está (...) el trabajo político, porque al fin y al cabo estamos hablando de un problema político y se tendrá que resolver dentro de la política de un partido (...).

(Noi, de 19 a 26 anys)

Perfil 6: Els joves militants alternatius

És una dinàmica, si tu estàs buscant la participació ciutadana, la presa de decisions col·lectiva i la implicació. I la política està buscant la democràcia representativa, que dintre de quatre anys jo em quedo a casa. És un xoc de concepcions totalment...

(Noi, de 19 a 26 anys)

D'entrada confio més en una cosa que ha vingut de baix perquè la gent que ho està fent s'hi està ficant i no hi guanya res ficant-s'hi. O sigui, està perdent allà temps i esforç (...). En canvi, el que ve de dalt em sembla artificial, o que a vegades ben bé tampoc respon. O sí que respon a una necessitat, però s'acaba escombrant una mica cap a casa.

(Noia, de 19 a 26 anys)

Jo crec que el sistema t'està donant un poder i jo l'exerceixo però sense donar-li recolzament, perquè si no l'exercís en el fons no estàs dient res. El vot és com una cosa molt mínima, jo almenys l'aprofito sense aprofitarlo, el gasto.

(Noi, de 25 a 29 anys)

Jo el que espero només és que al barri del costat facin un altre centre social. Més que avivar les masses o convèncer la gent... És a dir, nosaltres oferim a la gent el màxim de possibilitats perquè s'organitzin, perquè es treballin el seu espai i perquè escullin les seves històries.

(Noi, de 19 a 26 anys)

2 Reptes davant del comportament polític dels joves

ALLUNYAMENT I DESCONEIXEMENT DE LA POLÍTICA

Un dels principals reptes identificats és l'allunyament manifest dels joves en relació a la política. Aquest és el repte principal en què es posen d'acord tant els autors consultats, com els experts participants en el seminari i les conclusions dels grups de discussió de la recerca actual.

Es percep que els joves se senten molt allunyats de la política. La política és quelcom que no va amb ells. Els joves consideren que els partits, els polítics i els governs no tracten els temes que els interessen i no hi ha resultats visibles i concrets.

Es percep poc interès per part dels joves en temes relacionats amb l'esfera pública, excepte en aquelles qüestions que els afecten directament, com són sobretot els temes econòmics o els serveis bàsics (treball, salaris, habitatge, peatges, sanitat, seguretat, infraestructures) o, en segon terme, temes propers (temes de barri, parquímetres).

Per alguns joves, la política no té efectes sobre les seves vides. En aquest sentit, s'interpreta que no es fan polítiques per temes "importants": augment del cost de la vida, control de la immigració, seguretat,...

Temes més socials com el matrimoni entre persones del mateix sexe, els papers de Salamanca o el català a Europa són secundaris pels joves.

Els joves perceben algunes injustícies a nivell mundial i les critiquen, però no es mobilitzen perquè els queden llunyanes.

Pels més joves i sense responsabilitats econòmiques i/o familiars, la política encara està més allunyada. S'identifica l'interès per la política amb tenir responsabilitats, emancipar-se i també amb el dret a votar.

Els joves diferencien entre dretes i esquerres a nivell teòric però a la pràctica molts no veuen diferències entre les accions d'uns i altres. Aquesta indiferència també afecta el seu interès i la seva participació política.

Els joves consideren que els canvis de legislatura perjudiquen les actuacions polítiques. Caldria que hi hagués polítiques de consens sobre grans temes per evitar que es tirin endarrere per interessos partidistes.

Es detecta també una manca de coneixement del sistema polític, especialment entre els més joves. Els joves perceben que els falta coneixement polític per comprendre el que està passant.

Els joves sí que s'interessen per allò que succeeix al món: hi ha un rebuig de l'excés de poder, de les dictadures, indignació per les desigualtats, la corrupció, les guerres, etc.

DESCRÈDIT IMPORTANT DELS ACTORS I LES INSTITUCIONS POLÍTIQUES

Un altre repte important és l'evident descrèdit dels polítics i de les institucions que participen de la política. Malgrat que la democràcia com a sistema actual polític no està desacreditada, la política es percep com un tema obscur, poc transparent.

Es considera que la corrupció en la política està generalitzada i es dóna a tots els nivells, encara que pot variar-ne l'escala. Els joves expressen que la corrupció és intrínseca a l'ésser humà i, per tant, consideren inevitable que els polítics que porten temps en la política o que tenen poder es corrompin.

La imatge que els joves tenen de la política inclou la lluita entre partits, la cerca de l'anècdota i el descrèdit de l'altre. Aquesta percepció fa que la política es vegi com un circ, i perdi crèdit i interès per la ciutadania.

Es percep, doncs, poca coherència entre el discurs polític dels partits i el seu comportament. Es creu en la necessitat d'una renovació de la classe política.

El descrèdit dels polítics arriba fins al punt que no se'ls veu com a gent del poble, que no tenen les mateixes experiències ni necessitats que la resta de la ciutadania, o sigui que no la poden representar. Cal matisar que, per alguns joves, els alcaldes de pobles petits són una excepció.

Aquest descrèdit dels agents polítics es veu reforçat per una manca d'autocrítica, de coherència, de transparència i d'avaluació de les mateixes institucions. Aquesta manca d'autocrítica suposa una limitació greu a la motivació de la societat per la participació.

Sovint des de les institucions es generen falses expectatives sobre la participació. La poca confiança en l'impacte i la incidència de la participació desmotiva els joves.

Els joves perceben que els governs no promouen realment la participació, que no interessa que la població participi de debò. De fet, hi ha una consciència de poca incidència de la ciutadania davant de la situació política i econòmica. Existeix la idea que els polítics demanen la participació i l'opinió dels ciutadans, però que després aquesta opinió no és vinculant i no es té en compte.

La implicació en la política local es veu més accessible però sense una incidència real important.

PAPER DELS AGENTS SOCIALITZADORS

Un altre dels reptes més importants que s'identifiquen és el paper dels agents socialitzadors en relació al coneixement i apropament dels joves a la política.

Els joves consideren que no tenen suficient coneixement del sistema polític perquè ni l'escola, ni la família, ni altres institucions els el faciliten. Els joves, en general, adopten un paper passiu esperant que siguin els altres els que els aportin la informació que ells perceben que els manca.

Els autors i els experts coincideixen que actualment ni la família ni l'escola donen resposta a la socialització dels joves en relació a la política. Es percep que l'allunyament en relació a la política no afecta tan sols els joves, sinó la societat en general i, per tant, les famílies i la comunitat educativa no ho perceben com un tema important.

L'educació formal

Davant la falta de coneixement del sistema polític que tenen els joves i que ells mateixos manifesten, des d'alguns sectors es demana que l'escola assumeixi el repte de facilitar aquest coneixement. En aquest sentit, sovint es fa esment de l'experiència d'altres països europeus on des de l'escola es donen assignatures sobre política i civisme.

A l'escola també se li demana que practiqui una educació que fomenti la participació i l'esperit crític entre els infants i joves, com habilitats que facilitin l'aproximament a la política i a l'interès per l'esfera pública.

Els centres educatius (especialment l'institut i la universitat) han suposat tradicionalment per als joves un espai d'acostament a la política, tant a nivell d'informació com de relació i contacte amb persones que participen en la política. Actualment, però, s'afirma que especialment la universitat ha perdut el rol mobilitzador en temes polítics que havia tingut temps enrere.

La família

Un altre agent clau en la socialització dels joves en relació a la política és la família.

La família té una forta influència en el foment de l'interès per la política, alhora que influeix en la posició ideològica dels joves. Però, segons els joves, en la majoria de les llars no es parla de política i es transmet la idea que la política és una cosa negativa i font de problemes.

Molts autors i experts coincideixen que la família ha desistit en certa forma de la seva funció educadora en general i, per tant, també en relació a la política. Això es deu principalment a les dificultats per conciliar la vida laboral i familiar.

En aquest sentit, un repte és el de desenvolupar polítiques de recolzament a la família com un espai clau de socialització per als infants i joves.

L'Administració pública

D'altra banda, un dels principals reptes a afrontar és la contradicció que suposa la institucionalització de la participació. Es considera que l'Administració pública té un rol ambigu, un discurs de foment de la participació però sense incidència real en les decisions importants. I per altra part, una penalització de la participació que neix al marge de les institucions, especialment a través d'alguns moviments socials.

Alguns experts parlen d'una certa infantilització de la participació, en el sentit que des de l'Administració es vol institucionalitzar la participació però sense responsabilitat real. Es parla d'una banalització de la participació com un terme que està de moda però que poques vegades té consistència.

Les crides als joves perquè participin tenen l'efecte contrari, segons es dedueix dels índexs de participació.

Aquesta percepció de la participació és un element més que fa que els joves no creguin en la política i en les iniciatives que sorgeixen de l'Administració pública.

Partits polítics i polítics

Els joves expressen que els partits i els polítics tenen una funció de representació de la ciutadania que a la pràctica no compleixen. Es percep que no hi ha lleialtat amb els electors i que es dediquen més a polemitzar entre ells i a cercar vots que a fer política, tant si són al govern com a l'oposició. A més, es considera que hi ha poca cohesió entre els partits polítics, que tots miren pels seus interessos partidistes, i que, en general, no es mira pel bé general.

S'accepta que l'accés dels joves a les cúpules dirigents dels partits és difícil, encara que estiguin preparats. A més, es percep que els partits polítics limiten la iniciativa dels seus membres, que no toleren divergències ideològiques.

S'admet que els partits són un agent amb incidència sobre la política, però no l'únic. També ho són les empreses, la ciutadania, els polítics i les associacions. De fet, es considera que l'esfera econòmica determina l'esfera política, i que els interessos de grans empreses passen per damunt de governs. És a dir que en política, els diners i el poder ho són tot.

Es detecta que la identificació total amb els partits es dóna amb poca freqüència. Els motius que es donen són la poca transparència, el baix nivell de proximitat amb les necessitats i la identificació ideològica parcial amb els partits. Una de les conseqüències que es desprèn d'aquest últim punt és el baix grau de definició ideològica dels partits, cosa que els permet ampliar el ventall de possibles votants. En aquest sentit, sembla que sovint es vota per proximitat, o bé segons el moment, o fins i tot per evitar que surti un altre partit.

Es percep una certa afinitat dels joves amb els polítics que són més contundents a l'hora d'expressar les seves creences, que mostren més claredat ideològica.

La comunicació bidireccional amb els polítics es veu gairebé impossible —sobretot a escala catalana o estatal—, així com també la seva incidència.

Sindicats

Els sindicats estan poc presents en el discurs dels joves. Es denota un allunyament pronunciat vers aquests agents. Tot i que es percep que tenen una certa incidència política, pocs joves hi estan afiliats, a diferència del que passava en altres generacions.

Mitjans de comunicació

S'evidencia una politització dels mitjans de comunicació: els mitjans, les empreses, els partits i els polítics estan relacionats.

Es critica que els mitjans contribueixen a fer que la política es percebi com un “circ”. Es creu que caldria transmetre continguts polítics importants per televisió (debats, sessions del Parlament) i no anècdotes. Aquesta imatge desmotiva els joves a informar-se i mobilitzar-se en relació a la política.

Es percep que la televisió desvia l'atenció de les qüestions importants amb temes banals (futbol, Estatut) i es considera que aquest fet no és casual. Els joves perceben que els mitjans de comunicació tenen una gran influència en la població en general i també en els joves. I que el seu coneixement de la realitat està supeditat moltes vegades a la realitat que volen exposar els mitjans de comunicació.

Malgrat això, el descrèdit dels mitjans de comunicació és molt gran. Es desconfia de la seva imparcialitat i es considera que la majoria de missatges que donen estan manipulats per interessos polítics i econòmics.

Moviments socials

Malgrat que alguns joves expressen una certa simpatia per aquests moviments, la realitat és que la majoria dels joves els desconeix i en desconfia. Principalment

coneixen el moviment okupa i no en tenen una bona imatge: es percep que les seves actuacions responen a la comoditat i a l'estètica, i no a la ideologia. Se'n té una imatge estereotipada i els okupes es perceben com a grups tancats.

S'atribueix poca incidència als moviments socials, se'ls considera minoritaris i que actuen a nivell micro (barris, districtes). A nivell majoritari, amb el seu discurs, els moviments socials no estan arribant a sensibilitzar els joves en relació a la política i l'esfera pública.

Valors imperants a la societat

Un dels reptes més importants identificats és que els valors que imperen actualment en la nostra societat no afavoreixen l'interès del conjunt de la societat pels temes col·lectius i per la política.

Els valors que destaquen tant els autors, els experts com els mateixos joves són:

- L'individualisme: es considera que la societat prima l'interès individual per sobre del col·lectiu. Per tant, no hi ha sentit de comunitat, de país, de classe social. Els problemes i les solucions es perceben en clau individual, per tant, no és necessari involucrar-se en la solució dels problemes col·lectius.
- El consum: en general, a la societat hi impera la llei de mercat. Els diners signifiquen poder i per diners la gent es corromp. Estem abocats al consum pel consum sense valorar les coses que no es poden vendre ni comprar.
- El conformisme: la societat marca un model de vida determinat (consumista, individualista) i s'ha d'acabar seguint.
- La immediatesa, molt vinculada a la societat de consum: és primordial tenir resultats concrets i a curt termini. El fet que en els processos polítics i socials, els resultats es donen a llarg termini inhibeix la participació (per exemple, en partits polítics o fins i tot en les manifestacions).

- La manca de compromís a llarg termini: relacionat amb el valor de la immediatesa, la societat valora poc el compromís a llarg termini. Això inhibeix de participar en processos que impliquin compromís.
- Una certa apatia: cerca de la pròpia comoditat. En el cas de la informació, aquesta s'absorbeix però no es fan esforços per contrastar-la fora dels canals majoritaris.

Aquest escenari no fomenta l'interès de les persones —joves i no joves— per l'esfera pública, que tracta del “nosaltres” i no del “jo”. Es considera que la política no resol el que afecta les persones a nivell personal.

En aquest context, un dels reptes més importants és afavorir altres tipus de valors que fomentin la implicació de la societat i dels joves en la política i en la construcció de la societat.

Situació socioeconòmica

Un repte important que no es pot obviar en relació als joves i la política, són les dificultats objectives que es troben els joves per participar en la política.

Participar no encaixa en les prioritats del dia a dia, no només dels joves, sinó de tota la població. La feina i els estudis ocupen molt lloc i no hi ha temps per a la participació. La precarietat està a l'ordre del dia. És un problema general de la societat, però és especialment punyent amb els joves, per la manca d'expectatives de futur que comporta.

D'altra banda, és difícil passar de la voluntat de fer coses a fer-les realment, perquè calen coneixements pràctics i, si no s'ha viscut, no se'n tenen.

Hi ha també dificultats per seguir i practicar la política com un joc. És complicat de fer arribar aquesta visió a la ciutadania, els canals són difícils. I, des de la posició de la població, també és difícil d'incorporar.

Mancança de referents i d'idees força

Un altre repte identificat, en aquest cas especialment pels experts participants en el seminari, és la manca de referents històrics, d'idees força i d'exemples positius en relació a la política.

Es considera que els referents històrics existeixen però que no hi hagut una voluntat de fer-los visibles com a societat. Aquest fet està influenciat pel passat històric encara recent de la dictadura franquista.

En aquest sentit falta un discurs amb què els joves es puguin sentir identificats i que els pugui servir de revulsiu. Es considera que les generacions anteriors tenien més clars els referents. Alguns d'aquests referents d'altres generacions s'utilitzen més com a icona de moda que com a referent ideològic.

Empoderament de la societat civil

Per aconseguir un apropament dels joves a la política, un repte identificat és la necessitat d'empoderament de la societat civil.

Des de l'Administració i els altres agents socials cal atorgar poder a la societat civil com un agent amb incidència real. Es percep que el poder està molt centralitzat en unes poques persones o agents, i que aquests no permeten la incidència de la ciutadania.

Les mobilitzacions més massives (els joves fan sovint referència a les manifestacions contra la guerra a l'Iraq) no es perceben com útils encara que provoquin canvis.

Es percep que des dels governs i els partits polítics només es legitima la participació electoral. Per tant, no es dóna valor a la participació de la ciutadania per altres vies.

Cal tenir en compte i posar en valor la societat organitzada com a espai de participació real i com a agent important en la construcció de l'esfera pública.

Nous espais de participació

Dins d'aquesta identificació de reptes, un que se'n detecta és la necessitat de donar a conèixer i potenciar nous espais de participació que aportin les eines, habilitats i coneixements necessaris a les persones i als joves per poder participar de forma activa en la construcció de la societat.

En aquest sentit, es destaca la importància de l'espai de lleure en la construcció de la identitat juvenil. Les ofertes d'educació en el lleure que fomenten l'educació per a la participació, competeixen amb altres ofertes, principalment de consum.

Es detecta una manca d'espais nous, espais on els joves puguin provar, experimentar coses. Alguns experts afirmen que hi ha una crisi d'espais d'acció col·lectiva.

Internet esdevé en l'actualitat un espai de socialització que suposa una oportunitat. De totes maneres, sembla que Internet s'utilitza per temes lúdics però no per contrastar o ampliar la informació —hi ha els mitjans per fer-ho.

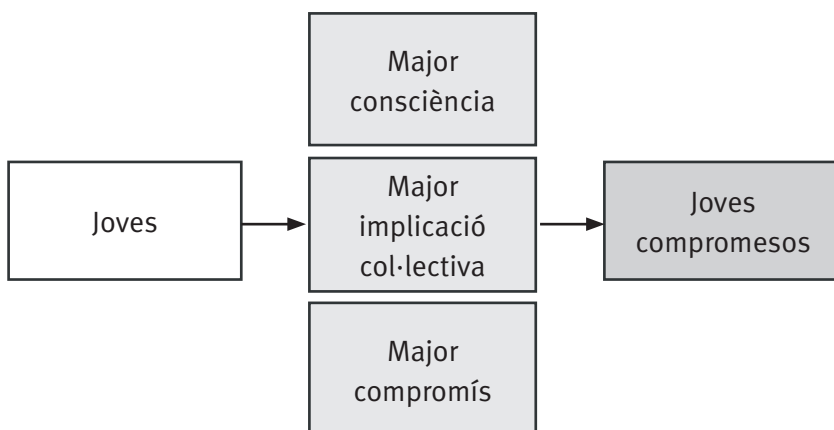
3 Propostes d'acció per a la millora del compromís polític

ALGUNES REFLEXIONS PRÈVIES

En aquest apartat s'identifiquen algunes propostes d'acció elaborades per tal de millorar el compromís polític dels joves, entès com a procés progressiu d'adquisició d'interès, consciència política i d'adopció d'actituds i comportaments de major participació i implicació col·lectiva.

Gràfic 3.

Objectiu del procés de millora del compromís polític

Aquestes propostes sorgeixen a partir de la identificació dels principals reptes a afrontar davant la desafecció política que comparteixen la majoria dels joves. Es nodreixen, doncs, de la informació aportada pels mateixos joves a través dels grups de discussió, de les fons documentals i bibliogràfiques consultades, de les idees dels participants al seminari i del treball de reflexió propi.

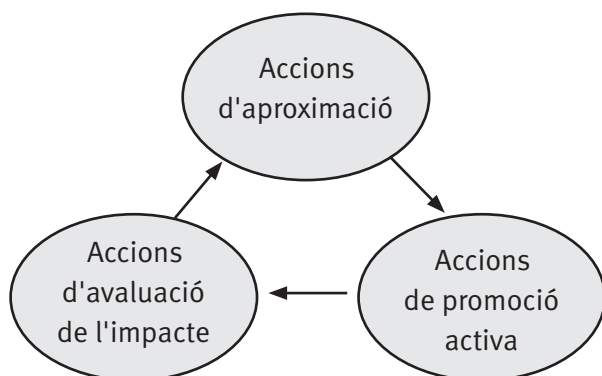
Cal assenyalar que es tracta de propostes pensades per ser implementades des de cada un dels agents que tenen una relació directa o indirecta amb el col·lectiu de joves: família, escola, tercer sector (especialment entitats juvenils), polítics i administracions, i mitjans de comunicació. Com veurem, les accions no estan dissenyades per ser dirigides a determinades tipologies de joves sinó que es dirigeixen al conjunt del col·lectiu. Com que en la realitat els joves no es troben agrupats per tipologies, entenem que la segmentació en aquest cas no ens permetria arribar al col·lectiu, de manera que s'acabarien elaborant propostes teòriques amb poques possibilitats d'aplicació.

LES ETAPES EN EL PROCÉS DE MILLORA DEL COMPROMÍS POLÍTIC

Com veurem, les propostes s'estructuren al llarg d'un procés continu, que inclou tres fases consecutives enllaçades de forma cíclica: la fase d'aproximació, la fase de promoció activa, i la fase d'avaluació de l'impacte. Aquest procés ha estat elaborat amb el convenciment que les accions d'aproximació dels joves vers la política i l'esfera comunitària són imprescindibles per aconseguir una implicació efectiva posterior en accions participatives.

A) Accions d'aproximació

Les accions d'aproximació suposen un pas imprescindible per impulsar el compromís cívic. Es tracta d'accions enfocades a superar la distància que existeix entre els joves i la política, superant els prejudicis i estereotips mitjançant la millora

Gràfic 4.**Etapas del procés per a la millora del compromís polític**

del coneixement i de la comprensió del fenomen. Així doncs, aquestes accions tenen tres objectius clarament definits: la difusió de coneixement i la sensibilitat política entre els joves; la millora de la imatge dels agents polítics; i el foment de l'actitud participativa dels joves.

B) Accions de promoció activa

Les accions emmarcades en aquesta segona fase de promoció activa impliquen un pas més enllà, un cop superades les primeres resistències, per tal d'arribar a una veritable participació dels joves en l'àmbit col·lectiu i en accions i institucions polítiques i socials. Sobre la base de l'aproximació, les accions de promoció activa han d'impulsar la implicació real i efectiva dels joves en l'esfera comunitària. Els objectius d'aquesta segona fase serien, doncs, el reforç del vincle dels joves amb la comunitat i la promoció de la participació dels joves.

C) Accions d'avaluació de l'impacte

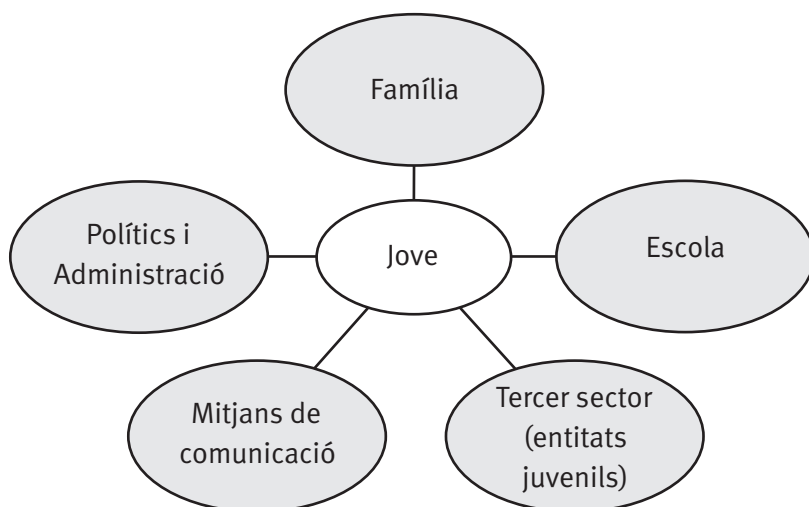
Finalment, les accions d'avaluació de l'impacte han de permetre portar un control acurat i permanent sobre l'impacte de les accions prèvies d'aproximació i de promoció activa, per donar un major fonament empíric a les accions posteriors i corregir-les, si s'escau.

AGENTS IMPLICATS EN LA MILLORA DEL COMPROMÍS POLÍTIC

Els agents implicats en aquest procés de millora del compromís polític són diversos, cadascun amb un rol determinat i amb unes responsabilitats específiques. Aquests agents són de dos tipus: per una banda, la família, l'escola i les entitats del tercer sector (especialment les entitats juvenils), que tenen una relació directa amb els joves; per l'altra, els mitjans de comunicació, els partits polítics i les administracions, que tenen una relació indirecta amb els joves.

Gràfic 5.

Els agents implicats en el procés de millora del compromís polític

ACCIONS PER A LA MILLORA DEL COMPROMÍS POLÍTIC

A continuació es presenten les accions per a la millora del compromís polític dels joves estructurades, en primer lloc, a partir dels agents proposats per dur-les a terme i, en segon lloc, en funció de l'etapa del procés en què s'inscriuen.

1) Elaboració de material didàctic

Agent impulsor: Família

Altres agents implicats: -

Amb el suport: Administració

Tipus d'acció: Aproximació

Descripció: Es proposa editar i distribuir material didàctic per donar recolzament a les AMPA que vulguin desenvolupar activitats per sensibilitzar políticament les famílies i els nois i noies, i transmetre la importància de la participació ciutadana.

2) Desenvolupament d'activitats de lleure familiar

Agent impulsor: Família

Altres agents implicats: Escola, tercer sector

Amb el suport: Administració

Tipus d'acció: Aproximació

Descripció: Les activitats de lleure familiar organitzades per les AMPA poden servir com a espais de sensibilització política de tota la família. Es tracta de fer activitats lúdiques que tractin diferents temes sobre política (per exemple, es poden fer visites comentades a diferents institucions, organitzar unes eleccions a l'escola, assistir a conferències, etc.).

3) Participació en les activitats dels barris

Agent impulsor: Família

Altres agents implicats: Tercer sector

Amb el suport: Administració

Tipus d'acció: Promoció activa

Descripció: Per millorar la implicació política dels joves resulta inevitable fomentar la participació de les famílies en l'entorn més proper, per exemple mitjançant la seva participació en les activitats de lleure que ofereixen els barris. L'assistència a espais d'educació en el lleure, per exemple, és una de les accions que més possibilitats dóna en aquest sentit, perquè existeix una oferta específica per a infants i joves, i perquè es tracta d'espais accessibles a la gran majoria de la població.

4) Participació en les xarxes comunitàries

Agent impulsor: Família

Altres agents implicats: Tercer sector

Amb el suport: Administració

Tipus d'acció: Promoció activa

Descripció: La implicació de les famílies en les xarxes comunitàries del territori (per exemple, en les associacions de veïnes i veïns, en comissions de festes, etc.) té conseqüències molt positives des del punt de vista del foment de la participació.

5) Desenvolupament d'una enquesta panel de participació política

Agent impulsor: Família

Altres agents implicats: Escola

Amb el suport: Fundació Jaume Bofill

Tipus d'acció: Avaluació de l'impacte

Descripció: Es proposa elaborar una enquesta de caràcter longitudinal per fer el seguiment de la participació política de les famílies, amb posterioritat a la implementació de les accions anteriors.

6) Implantació d'una reforma curricular

Agent impulsor: Escola

Altres agents implicats: -

Amb el suport: Administració

Tipus d'acció: Aproximació

Descripció: Un dels espais amb major potencial per sensibilitzar políticament els joves és l'escola. La transmissió de coneixement sobre política és fonamental per augmentar la comprensió i fer front als prejudicis i estereotips que existeixen. Una de les possibilitats és reformar el currículum donant una major presència a les temàtiques relacionades amb la política i els fenòmens comunitaris. Per exemple, es proposa oferir assignatures de lliure elecció sobre “associacionisme i participació política”, i sobre “ciutadania i democràcia”.

7) Desenvolupament d'activitats sobre la història familiar

Agent impulsor: Escola

Altres agents implicats: Família

Amb el suport: Administració, Fundació Jaume Bofill

Tipus d'acció: Aproximació

Descripció: La sensibilitat política ha de consolidar-se a través d'experiències significatives pels nois i noies, que suposin un aprenentatge vivencial del fenomen. En aquest sentit, el coneixement de la pròpia història familiar en relació als coneixements polítics del passat pot esdevenir una porta a la implicació política. Des de l'escola es proposa fer activitats que impliquin la recerca familiar per part dels nois i noies, per exemple mitjançant enquestes o entrevistes als diferents membres familiars, amb l'elaboració posterior d'un material que reculli tota la informació. L'ús de tecnologies audiovisuals pot donar un major impacte a l'activitat.

8) Organització de cicles de xerrades amb joves que participen políticament

Agent impulsor: Escola

Altres agents implicats: Tercer Sector

Amb el suport: Administració, Fundació Jaume Bofill

Tipus d'acció: Aproximació

Descripció: Sovint, el coneixement directe d'experiències de participació d'altres joves esdevé un element clau que ajuda a desmitificar i trencar prejudicis, i que

apropa els joves i la política. Es tracta de compartir experiències de participació entre iguals que ajudin a conèixer i comprendre les motivacions i les inquietuds dels joves implicats, que poden ser similars a les pròpies.

9) Organització de cicles de xerrades amb polítics

Agent impulsor: Escola

Altres agents implicats: Polítics, tercer sector

Amb el suport: Administració, Fundació Jaume Bofill

Tipus d'acció: Aproximació

Descripció: De la mateixa manera que en l'acció anterior, el coneixement directe de les experiències dels polítics ha d'ajudar a trencar alguns dels estereotips que els envolten, de manera que acabi millorant la confiança dels joves en el sistema polític i els seus agents principals.

10) Desenvolupament de projectes que connectin l'escola amb l'entorn

Agent impulsor: Escola

Altres agents implicats: Tercer sector

Amb el suport: Administració

Tipus d'acció: Aproximació

Descripció: La vinculació dels espais educatius —tant l'escola com la universitat i altres espais— amb l'entorn més proper resulta imprescindible per millorar la preocupació dels nois i noies en qüestions comunitàries, ja que proporciona als joves un coneixement directe de qüestions col·lectives que els afecten directament. Per fomentar aquest vincle amb la comunitat i per ampliar la curiositat dels joves vers l'actualitat sociopolítica es proposa organitzar a l'escola programes de ràdio i premsa que recullin les notícies d'actualitat del barri.

11) Implementació de projectes d'aprenentatge servei

Agent impulsor: Escola

Altres agents implicats: Tercer sector

Amb el suport: Administració, Fundació Jaume Bofill

Tipus d'acció: Promoció activa

Descripció: L'aprenentatge servei és una proposta educativa que integra el servei a la comunitat amb l'aprenentatge de continguts, competències, habilitats o valors, en un projecte articulat en què els participants treballen sobre les necessitats de l'entorn amb l'objectiu de millorar-lo. La implementació de projectes d'aprenentatge servei és una de les millors eines per impulsar les preocupacions col·lectives i el vincle dels joves amb la comunitat.

12) Creació de comissions per tractar problemes de la comunitat

Agent impulsor: Escola

Altres agents implicats: Tercer sector

Amb el suport: Administració

Tipus d'acció: Promoció activa

Descripció: La creació de diferents comissions a través de les quals els joves puguin fer un seguiment de les seves inquietuds respecte al barri (per exemple, la comissió d'espais públics) ha d'ajudar a millorar la consciència sobre la importància de la participació en qüestions col·lectives.

13) Acompanyament en processos participatius

Agent impulsor: Escola

Altres agents implicats: Tercer sector

Amb el suport: Administració

Tipus d'acció: Promoció activa

Descripció: Un cop detectades diferents inquietuds de caràcter comunitari per part dels joves, es proposa fer un acompanyament al llarg d'un procés participatiu (per exemple, en la relació amb les administracions o altres institucions i entitats del barri).

14) Desenvolupament d'una enquesta panel sobre el coneixement polític dels joves

Agent impulsor: Escola

Altres agents implicats: -

Amb el suport: Administració, Fundació Jaume Bofill

Tipus d'acció: Avaluació de l'impacte

Descripció: Per tal de mesurar l'impacte de les accions anteriors sobre el comportament polític dels joves es proposa fer una enquesta que permeti copsar l'evolució temporal d'aquest comportament. Una possibilitat seria incorporar un àrea sobre coneixement polític a les proves de competències bàsiques que es fan en les etapes educatives de primària i secundària.

15) Creació d'espais intergeneracionals als centres cívics

Agent impulsor: Tercer sector

Altres agents implicats: Família

Amb el suport: Administració

Tipus d'acció: Aproximació

Descripció: Les experiències de reforç dels vincles entre les diferents generacions, bàsicament entre els joves i els seus avis, poden ser molt enriquidores a l'hora de fomentar la seva sensibilitat política. Una de les maneres de reforçar aquests vincles és la creació d'espais per conèixer i compartir les experiències polítiques dels avis en primera persona.

16) Elaboració d'un recull de bones pràctiques sobre experiències de participació de joves en entitats del tercer sector

Agent impulsor: Tercer sector

Altres agents implicats: -

Amb el suport: Administració, Fundació Jaume Bofill

Tipus d'acció: Aproximació

Descripció: Un pas imprescindible per donar a conèixer àmpliament les experiències de joves que participen en entitats del tercer sector és elaborar una publicació amb un recull de bones pràctiques, que puguin servir com a referència per a altres entitats i per als mateixos joves.

17) Celebració de jornades sobre experiències de joves que participen en entitats del tercer sector

Agent impulsor: Tercer sector

Altres agents implicats: -

Amb el suport: Administració, Fundació Jaume Bofill

Tipus d'acció: Aproximació

Descripció: En el mateix sentit que l'acció anterior, les jornades sobre experiències de participació en diferents entitats del tercer sector ha de servir per promocionar aquest tipus d'accions entre els joves.

18) Implementació de projectes d'aprenentatge servei

Agent impulsor: Tercer sector

Altres agents implicats: -

Amb el suport: Administració, Fundació Jaume Bofill

Tipus d'acció: Promoció activa

Descripció: Tal i com hem vist en el cas de l'escola, els projectes d'aprenentatge servei es poden impulsar des de les entitats del tercer sector. La implementació de projectes d'aprenentatge servei és una de les millors eines per impulsar el vincle dels joves amb la comunitat.

19) Desenvolupament d'activitats per fomentar les relacions entre l'escola i tercer sector

Agent impulsor: Tercer sector

Altres agents implicats: Escola

Amb el suport: Administració

Tipus d'acció: Promoció activa

Descripció: Per impulsar la participació de joves en el tercer sector cal que les entitats facin campanyes de sensibilització de les possibilitats participatives que ofereixen. Una bona forma de donar-se a conèixer és apropar-se als diferents espais en què es poden trobar els joves, per exemple les escoles i altres centres d'educació formal. Un exemple d'això és organitzar tallers en horari extraescolar.

20) Promoció d'activitats per fomentar xarxes territorials i comunitàries

Agent impulsor: Tercer sector

Altres agents implicats: Escola

Amb el suport: Administració, Fundació Jaume Bofill

Tipus d'acció: Promoció activa

Descripció: El reforç de les xarxes territorials i comunitàries entre les diverses entitats del sector a través dels diferents projectes que impliquen la participació juvenil pot tenir conseqüències òptimes en l'impuls de la participació dels joves a les activitats que es promouen.

21) Desenvolupament d'una enquesta panel sobre la participació en entitats del tercer sector

Agent impulsor: Fundació Jaume Bofill

Altres agents implicats: Tercer sector

Amb el suport: Administració, Fundació Jaume Bofill

Tipus d'acció: Avaluació de l'impacte

Descripció: La realització d'enquestes per seguir la tendència en la participació dels joves a través d'entitats del tercer sector ha de servir en aquest cas per mesurar l'impacte de les accions anteriors.

22) Elaboració i emissió de programes divulgatius sobre política

Agent impulsor: Mitjans de comunicació

Altres agents implicats: Polítics

Amb el suport: Administració, Fundació Jaume Bofill

Tipus d'acció: Aproximació

Descripció: Es tracta de fer ús del potencial comunicatiu que tenen els mitjans per tal d'apropar els joves a la política, mitjançant l'elaboració de programes monogràfics sobre política, en clau divulgativa (per exemple, sobre el funcionament del sistema electoral, sobre algunes institucions, etc.). És important utilitzar un llenguatge proper als joves, i fer-se ressò de les seves pròpies inquietuds i preocupacions col·lectives al respecte.

23) Elaboració i emissió de programes monogràfics sobre polítics

Agent impulsor: Mitjans de comunicació

Altres agents implicats: -

Amb el suport: Fundació Jaume Bofill

Tipus d'acció: Aproximació

Descripció: En la mateixa línia que l'acció anterior, es tracta de fer programes de caràcter divulgatiu, amb un llenguatge proper als joves, en aquest cas sobre personatges polítics amb una trajectòria coherent i positiva que puguin esdevenir models de referència per als joves. Es tracta de reforçar els referents positius per tal de positivitzar la imatge pública que tenen els polítics i trencar així alguns dels prejudicis que provoquen la desconfiança.

24) Creació d'espais de reflexió sobre temes deontològics

Agent impulsor: Mitjans de comunicació

Altres agents implicats: -

Amb el suport: Fundació Jaume Bofill

Tipus d'acció: Aproximació

Descripció: Es considera imprescindible fomentar l'emergència d'espais de reflexió per als professionals dels mitjans de comunicació, per tal de promocionar la consciència respecte a la tasca social que desenvolupen i les conseqüències que se'n deriven per al comportament polític de la ciutadania, en especial dels més joves. Aquests espais poden prendre la forma de jornades, comissions, trobades periòdiques, publicacions, etc.

25) Creació d'espais de debat per a joves en diaris electrònics

Agent impulsor: Mitjans de comunicació

Altres agents implicats: Escola

Amb el suport: Fundació Jaume Bofill

Tipus d'acció: Promoció activa

Descripció: Per fer front al sentiment d'allunyament i desconfiança generalitzat

que tenen els joves respecte de la política i els seus agents caldria promocionar una actitud més activa i participativa, aprofitant els avantatges que ofereixen les noves tecnologies. En aquest sentit, es considera important promocionar els espais d'informació digital i interactiva.

26) Realització d'estudis sobre la qualitat dels missatges dels mitjans de comunicació en relació a la política

Agent impulsor: Mitjans de comunicació

Altres agents implicats: Polítics i partits polítics

Amb el suport: Administració, Fundació Jaume Bofill

Tipus d'acció: Avaluació de l'impacte

Descripció: L'estudi sobre l'impacte de les accions de millora de la qualitat informativa resulta imprescindible per tal d'avançar en la mateixa línia amb accions posteriors. Una possibilitat és dur a terme una recerca qualitativa sobre l'evolució dels missatges sobre política emesos pels mitjans de comunicació.

27) Organització de jornades de portes obertes a les institucions polítiques

Agent impulsor: Món polític (polítics i administracions)

Altres agents implicats: Escola

Amb el suport: -

Tipus d'acció: Aproximació

Descripció: Les jornades de portes obertes a les institucions polítiques (per exemple, al Parlament, o a les seus dels diferents partits polítics) poden tenir conseqüències positives per l'apropament dels joves a la política en tant que proporcionen una millora en el coneixement del funcionament del sistema polític. Perquè els efectes siguin òptims, però, cal que aquestes accions permetin un coneixement directe i vivencial del funcionament de les institucions i que els propis joves adoptin un paper actiu i dinàmic en aquest coneixement, i no com a simples espectadors.

28) Organització de jornades de reflexió sobre ètica política

Agent impulsor: Polítics i partits polítics

Altres agents implicats: -

Amb el suport: Administracions, Fundació Jaume Bofill

Tipus d'acció: Aproximació

Descripció: Les accions de reflexió sobre qüestions ètiques vinculades a l'exercici de la professió per part dels polítics es consideren bàsiques per fomentar la consciència respecte a la pròpia tasca i les conseqüències que aquesta té sobre el comportament polític de la ciutadania. Aquestes jornades han de convertir-se en espais de reflexió i de presa de consciència respecte a aquest tipus d'impli-cacions ètiques.

29) Millora de la transparència a través de les webs dels partits polítics

Agent impulsor: Polítics i partits polítics

Altres agents implicats: -

Amb el suport: -

Tipus d'acció: Aproximació

Descripció: Donada la manca de legitimitat que els joves atorguen als partits polítics, caldria posar en pràctica exercicis de transparència per tal de millorar la imatge pública que transmeten. Una bona eina per posar-ho en pràctica és la pàgina web, que pot servir per publicar informació sobre funcionament intern (per exemple, per oferir dades sobre finançament i gestió econòmica, que sovint són els aspectes sobre els quals els joves es mostren més desconfiats).

30) Promoció de campanyes per a la promoció de la participació dels joves a les eleccions

Agent impulsor: Administració

Altres agents implicats: -

Amb el suport: -

Tipus d'acció: Promoció activa

Descripció: L'Administració ha d'adoptar un paper actiu en la promoció de la participació electoral dels joves, esbrinant els factors que provoquen l'elevat absentisme i posant en pràctica mesures per fer-hi front. Per ser efectives, les campanyes haurien de fer-se ser a través de canals propers i significatius pels mateixos joves.

31) Creació de mecanismes de consulta directa als joves

Agent impulsor: Administració

Altres agents implicats: Tercer sector

Amb el suport: -

Tipus d'acció: Promoció activa

Descripció: La implementació de mecanismes de consulta directa a la població sol tenir conseqüències positives des del punt de vista del foment de la participació. Per això, en qüestions que els afecten més directament i en l'àmbit de la política local, es proposa realitzar consultes directes als joves a través dels ajuntaments, que tinguin com a conseqüència el disseny d'accions i polítiques amb resultats visibles a curt termini.

En aquest mateix sentit, es proposa la creació d'òrgans consultius a nivell local formats per infants i joves de diferents edats, que recullin les principals inquietuds del col·lectiu i que s'encarreguin de comunicar-les als agents polítics corresponents.

32) Atorgament d'ajuts i subvencions per promocionar la participació dels joves a la comunitat

Agent impulsor: Administració

Altres agents implicats: Tercer sector

Amb el suport: -

Tipus d'acció: Promoció activa

Descripció: Des de l'Administració es proposa la implementació de campanyes per potenciar la participació dels joves en activitats comunitàries, molt especialment de lleure educatiu. Una de les accions possibles seria atorgar ajuts i subvencions

a les entitats perquè amplii la seva oferta, que continua sent limitada, i fer campanyes dirigides als col·lectius més allunyats d'aquest tipus d'espais.

33) Realització d'estudis qualitius sobre la percepció que tenen els joves dels agents polítics

Agent impulsor: Administració

Altres agents implicats: -

Amb el suport: -

Tipus d'acció: Avaluació de l'impacte

Descripció: Es proposa realitzar estudis qualitius per aprofundir en les percepcions que tenen els joves del sistema polític i els seus agents principals, que permetin avaluar l'impacte de les accions implementades de cara a millorar la seva imatge pública.

34) Creació d'un fòrum de debat electrònic sobre joves i política amb la participació dels diferents agents implicats

Agent impulsor: Fundació Jaume Bofill

Altres agents implicats: Escola, família, mitjans de comunicació, polítics, tercer sector

Amb el suport: Administració

Tipus d'acció: Aproximació

Descripció: Creació d'un espai de reflexió conjunta sobre les actituds i el comportament polític dels joves per tal d'identificar les responsabilitats de cadascun dels agents i dissenyar polítiques per fer-hi front. El fòrum, de format electrònic, podria culminar amb una jornada de treball en què s'identifiquessin les conclusions i s'elaboressin les propostes més importants.

35) Organització de jornades sobre el rol dels polítics

Agent impulsor: Fundació Jaume Bofill

Altres agents implicats: Polítics, partits polítics i administracions

Amb el suport: -

Tipus d'acció: Aproximació

Descripció: Creació d'un espai de reflexió sobre les actituds i el comportament polític dels joves, per tal d'identificar les responsabilitats dels agents polítics i detectar possibles canvis i millores.

36) Organització de jornades de reflexió sobre la tasca dels professionals dels mitjans de comunicació

Agent impulsor: Fundació Jaume Bofill

Altres agents implicats: Mitjans de comunicació

Amb el suport: -

Tipus d'acció: Aproximació

Descripció: Es tracta de la creació d'un espai de reflexió sobre les actituds i el comportament polític dels joves, per tal d'identificar les responsabilitats dels mitjans de comunicació i detectar possibles canvis i millores.

37) Recollida i publicació de bones pràctiques sobre joves i política

Agent impulsor: Fundació Jaume Bofill

Altres agents implicats: -

Amb el suport: -

Tipus d'acció: Promoció activa

Descripció: Es tracta d'elaborar un recull d'experiències positives relacionades amb la participació política i comunitària dels joves per tal de fer una publicació i una campanya de difusió posterior. Les experiències recollides han de servir de model de referència per a poder implementar-se en diferents espais i contextos.

38) Creació d'una convocatòria d'ajuts a projectes de compromís amb la comunitat

Agent impulsor: Fundació Jaume Bofill

Altres agents implicats: Escoles, tercer sector

Amb el suport: -

Tipus d'acció: Promoció activa

Descripció: Convocatòries específiques per fomentar el disseny i la implementació de projectes d'aprenentatge servei des de diferents entitats i institucions, bàsicament, escoles i entitats juvenils.

39) Creació d'una convocatòria d'ajuts a projectes d'educació en valors

Agent impulsor: Fundació Jaume Bofill

Altres agents implicats: Escoles, tercer sector

Amb el suport: -

Tipus d'acció: Promoció activa

Descripció: Convocatòries específiques per fomentar el disseny i la implementació de projectes d'educació en valors des de diferents entitats i institucions, bàsicament escoles i entitats juvenils.

40) Creació d'un observatori de la participació política dels joves

Agent impulsor: Fundació Jaume Bofill

Altres agents implicats: -

Amb el suport: -

Tipus d'acció: Avaluació de l'impacte

Descripció: Es tracta de crear un espai d'observació permanent de la participació política dels joves, amb l'elaboració d'enquestes longitudinals i la creació d'espais de reflexió permanents i/o periòdics sobre el tema.

Annex. Metodologia

Donat el doble objectiu general plantejat, l'estudi ha incorporat dos àmbits de treball complementaris i paral·lels en el temps, que s'han anomenat "recerca" i "acció", metodològicament diferenciats i en els quals s'ha utilitzat una combinació de diferents tècniques.

La "recerca" permet tenir a llarg termini un coneixement en profunditat de les motivacions dels joves en relació a la política.

L'"acció" permet a mitjà termini i sobre la base de certeses identificades, dissenyar accions que produeixin canvis en els joves envers la política i viceversa.

RECERCA

En l'àmbit de les motivacions i expectatives dels joves ens movem molt sovint en el terreny de les apreciacions i les intuïcions.

Per intentar conèixer les motivacions dels joves, les seves inquietuds i interessos, i les seves percepcions sobre la política, s'ha treballat des d'un vessant qualitatiu, aprofitant els avantatges d'aquest mètode, que permet explorar aspectes que no queden reflectits en les estadístiques.

En aquest cas els informants han estat els mateixos joves. Per recollir aquesta informació s'ha utilitzat la tècnica dels grups de discussió³ que és una gran eina d'apropament a la realitat dels actors objecte d'aquest estudi.

Els grups de discussió tenen l'avantatge de tractar en profunditat les actituds i motivacions de les persones estudiades, permetent explorar matisos i qüestions inesperades, donada la seva gran flexibilitat.

Configuració dels grups: premisses bàsiques

Una de les particularitats d'aquesta recerca és la voluntat expressa de centrar-nos majoritàriament en joves que no participen habitualment en política ni en associacions o iniciatives d'acció col·lectiva, per dos motius: perquè representen la majoria dels joves; i perquè tradicionalment no surten retratats en estudis que tracten de temes relacionats amb la participació política.

En el treball de camp han intervingut 158 joves, en 19 grups de discussió i 3 entrevistes grupals. Dels 19 grups de discussió, 16 són els anomenats grups generals i els altres 3 grups s'han fet amb joves de perfils molt concrets i se'ls anomena grups específics.

Cal matisar que entenem per joves les persones de 15 a 29 anys, segons la definició clàssica i oficial de la Secretaria General de Joventut de la Generalitat de Catalunya.

S'han configurat els diferents grups de joves de manera que:

- S'ha procurat que cada grup tingués aproximadament 10 membres. Per minimitzar el risc de no tenir prou assistents i intentar garantir una as-

3. Tot i que s'utilitza el terme "grup de discussió" per convenció, el terme més adient és el de "grups focals o focalitzats", ja que amb els joves es busca informació relativa als comportaments i actituds i no respecte als discursos i imaginaris.

sistència mínima de joves, s'ha convocat més de 10 persones per grup. S'han donat casos, doncs, en què hi ha hagut més de 10 assistents en un grup. Aleshores s'han fet entrevistes grupals amb el nombre de persones de més. En canvi, en els casos en què no s'ha arribat a un nombre mínim d'assistents s'ha fet el grup de discussió amb les persones presents i s'ha replicat el grup de discussió amb el mateix perfil de joves, amb unes altres persones, i en una altra data.

- Els membres d'un mateix grup responien a un mateix perfil.
- S'ha buscat un equilibri en el nombre de nois i noies en la composició de cada grup.
- S'ha buscat una representació de les diferents edats, dins de la franja corresponent, en la composició de cada grup.

	Grups pilot	Grups generals	Grups específics	TOTAL
Nombre de joves	21	106	31	158
Grups de discussió	2	16	3	21
Entrevistes grupals	0	2	1	3

Configuració dels grups generals

Tenint en compte les importants diferències que es donen entre joves d'edats distants, s'ha plantejat l'estudi discriminant per grups d'edat: 15-18 anys; 19-24 anys; 25-29 anys. S'ha decidit diferenciar el primer grup d'edat del segon als 18-19 anys enlloc dels 19-20, perquè l'edat d'entrada a la majoria d'edat és també la de l'adquisició del dret a votar i, per la majoria de joves és un moment de canvi en l'activitat principal que es desenvolupa així com en el rol i en l'estatus social (molts decideixen deixar d'estudiar i començar a treballar, altres inicien uns estudis mitjans o superiors,...).

També s'ha cregut important considerar diferents perfils formatius dels joves, ja que pot ser un factor rellevant en la seva actitud enfront la política. S'ha determinat etiquetar com a itinerari professional el que segueixen els joves que han

cursat només l'ESO o inferior, formació professional o cicles formatius de grau mitjà. Els joves que han estudiat o estan estudiant un cicle formatiu de grau superior o una carrera universitària (diplomatura o llicenciatura) es considera que segueixen un itinerari d'estudis superiors. Així doncs, s'ha optat per donar més pes a l'orientació de la formació dels joves (als estudis o al treball) que al seu nivell d'estudis actual.

Donat que l'estudi abraça tot Catalunya, s'ha volgut garantir la participació en l'estudi de joves de diferents zones, per incloure possibles diferències en la percepció de la política en funció del territori, ja sigui per la mida de la població, per la seva situació geogràfica o per altres característiques. S'han tingut en compte tres tipus de territori: la capital catalana, una ciutat mitjana de la costa i una població més petita de l'interior. Concretament, els grups de discussió s'han fet a Barcelona, Vilanova i la Geltrú i Olot.

En un primer moment s'havia decidit tenir en compte com a variable d'anàlisi el moment del cicle vital en què es troben els joves —distingint entre emancipats i no emancipats—, la llengua de vinculació familiar —català o castellà— i el sentiment nacionalista català, perquè es considera que també són factors importants que influeixen en la relació dels joves amb la política. Finalment, però, per la

Territori	Edat	Nivell educ
Barcelona	15-18	indiferent
Barcelona	19-24	professional
Barcelona	19-24	professional
Barcelona	19-24	educació sup
Barcelona	25-29	professional
Barcelona	25-29	educació sup
Vilanova	19-24	educació sup
Vilanova	19-24	professiona
Vilanova	25-29	educació sup
Vilanova	25-29	professional
Olot	15-18	indiferent
Olot	25-29	professional
Olot	25-29	professional
Olot	19-24	professional

complexitat en el procés de captació dels joves, aquestes variables s'han tingut en compte de cara a assegurar la diversitat en els grups de discussió, i no com a variables d'anàlisi.

No s'ha d'oblidar que la decisió de seleccionar diferents perfils de joves no té la finalitat de comparar-los entre ells, sinó d'assegurar que quedi reflectida una àmplia diversitat de perfils de joves existents en la societat, que estiguin presents i representats.

Configuració dels grups específics

Els joves que van participar als grups específics tenen entre 19 i 26 anys, i formen part d'algun dels col·lectius següents:

- Joves militants de partits polítics: joves militants en les joventuts dels cinc principals partits polítics a Catalunya. Van participar joves de Joventuts Nacionalistes de Catalunya, Unió de Joves, Joventut Socialista de Catalunya, Joventuts d'Esquerra Republicana de Catalunya, Nuevas Generaciones, Joves d'Esquerra Verda i PSUCviu.
- Joves implicats en moviments socials, entenent per moviments socials: agrupacions informals de persones i/o organitzacions que tenen la finalitat de promoure canvis en les estructures o processos socials i polítics a partir de la intervenció d'un nombre significatiu de persones. Sorgeixen en situacions de conflicte i es caracteritzen per plantejar un desafiament a les autoritats o poders establerts mitjançant l'acció col·lectiva, fora del marc institucional.⁴
- Joves de famílies immigrades: joves de famílies originàries de països extracomunitaris que han immigrat a Catalunya. Alguns d'aquests joves han nascut a Catalunya i alguns altres no. Els països d'origen de les famílies

4. Extret de: Col·lectiu Investigació (2005). *Recerca activista i moviments socials*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill i El Viejo Topo.

d'aquests joves són el Perú, Costa Rica, el Marroc, el Senegal, Romania i el Pakistan.

Els joves d'aquests grups es troben en una franja d'edat més ampla i més central que la resta de grups, per diversos motius. D'entrada, es tracta de grups que serveixen de contrast dels grups "no participatius". Donat que els elements diferenciadors són altres que les variables que distingeixen els grups genèrics entre ells, perd rellevància on se situï la franja d'edat escollida.

Acció

Aquesta recerca té com objectiu, entre altres, la formulació de propostes per donar resposta als reptes identificats i plantejar a mitjà termini accions per provocar algun canvi en la relació entre els joves i la política.

Amb aquesta finalitat es va organitzar el Seminari "Joves i política: reptes i propostes d'acció", amb persones coneixedores dels joves des de diferents perspectives i entorns. El seminari va tenir lloc el dia 21 de setembre de 2006, de 10h a 14h, a Can Bordoï (Llinars del Vallès).

Els participants al seminari formen part de l'àmbit acadèmic, de la política, de moviments socials i d'entitats que treballen amb joves. Tots ells, d'una manera o altra, tenen relació amb joves o coneixen bé alguns aspectes de les seves vides.

Concretament, les persones que hi van participar són, per ordre alfabètic:

Joaquim Brugué, Director General de Participació Ciutadana

David Fernández, polítolleg i implicat en moviments socials

Francesc Garreta, Fundació Pere Tarrés

Isaac Gonzàlez, sociòleg de l'Institut de Govern i Polítiques Públiques

Irene Lop, sociòloga i autora d'un estudi sobre joves

Roger Martínez, sociòleg de la Universitat Oberta de Catalunya

Xavier Millan, regidor independent d'Esparreguera
Ivan Miró, sociòleg implicat en moviments socials
Mònica Nadal, Fundació Jaume Bofill
David Pérez, Secretaria General de Joventut
Miquel Roca, tècnic de joventut de l'Ajuntament d'Olot
Marta Rovira, sociòloga
Sergi Rovira, Minyons Escoltes i Guies Sant Jordi de Catalunya
Jordi Sànchez, Fundació Jaume Bofill
Jordi Solé, Regidoria de Joventut de l'Ajuntament de Barcelona
Mercedes Yubero, Fundació ADSIS

ACCIONS CONCRETES

El seminari va servir per compartir la identificació dels principals reptes a afrontar en relació als joves i la política, en un marc teòric determinat i amb un objectiu molt clar de construir propostes d'acció per apropar els joves i la política.

D'aquell seminari n'ha sortit un quadern que recull els reptes i les propostes identificades. De la mateixa manera, aquests reptes i propostes es recullen en aquest informe juntament amb les aportacions dels joves i dels autors d'altres publicacions i estudis.

En l'elaboració d'aquest informe s'han tingut en compte principalment les aportacions dels joves, que es presenten aquí amb la interpretació i les intervencions de l'equip investigador. També s'hi ha introduït informació procedent dels participants al seminari i dels autors dels diferents estudis i publicacions.

Cal dir que en l'informe es fa referència a la visió compartida pels joves que han participat als grups de discussió, cosa que no vol dir que no existeixi diversitat en les seves opinions. En aquest document s'ha recollit i analitzat l'opinió general, destacant les diferències més rellevants en funció de les variables tingudes en compte en el disseny dels grups de discussió: el territori de procedència, l'edat i l'itinerari formatiu.

Aquest informe presenta una primera aproximació a la relació dels joves catalans amb la política. Basat en una recerca qualitativa molt més extensa, recull algunes de les motivacions i expectatives dels joves catalans envers la política, identifica reptes i proposa accions per a la millora del compromís polític dels joves.